

OLVASÓNAPLÓ

JELLEGZETESSÉGE AZ ŐSZINTESÉG

JOSIP BROZ TITO: *Válogatott beszédek.*
Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1973.

Egy könyv, amely több mint egyszerű olvasmány, több mint díszes formába öntött kulturális, vagy tudományos esemény... Egy könyv, amelynek külpolitikai missziója van, amelynek hivatása nem is csupán a gondolatok egyszerű közlése, hanem e gondolatok közlése útján különböző országok népeinek egymáshoz való közelítése.

Tito cikkei és beszédei eddig huszonkét kötetben jelentek meg hazánkban, és ehhez hozzá kell tenni még azt is, hogy ebből a huszonkét kötetből tizenöt magyar nyelven is napvilágot látott az újvidéki Forum Kiadóvállalat jóvoltából. Ennek a Budapesten megjelent kötetnek azonban külön jelentőséget ad éppen a megjelenés helye és ezen keresztül az a körülmény, hogy olyan olvasóközönség számára készült, amelyhez ilyen kompakt formában még nem jutottak el Tito szavai és ezek révén az egész jugoszláv szocialista valóság — minden törekvésével és minden problémájával egyetemben. Hadd jegyezzem meg itt mindjárt, hogy ennek a kompakt formának külön jelentőséget ad az, amit a budapesti Magyar Hírlap szögez le, a megjelent könyvet méltatva, tudniillik, hogy »az elnök beszédeinek egyik jellegzetessége az őszinteség, legyen szó az ország helyzetéről, vagy saját személyéről«. Éppen ez az őszinteség teszi hitelessé és meggyőzővé elnökünk szavait a szomszéd országbeli olvasók felé is, ez az őszinteség ad külön erőt és nyomatékot szavainak, és ezt az őszinteséget egyáltalán nem csorbítja még az sem, hogy a kiadó — mint közli, a szerző beleegyezésével — némileg megrövidítette a kötet egyes cikkeit, konkrétan a jugoszláv kommunisták forradalmi harcának ötven esztendejéről a JK SZ IX. kongresszusán elhangzott ismertetőt, valamint a kilencedik kongresszuson felolvasott beszámolót.

Tito személye — éppen következetes politikai és társadalmi törekvéseinek szilárd irányvonala folytán — nagy tekintélynek örvend szerzte az egész világon, és éppen ez a tekintély mindig is nagy figyelmet kelt Jugoszlávia véleménye iránt a nemzetközi és belpolitikai kérdésekben is. Érthető hát, hogy ennek a könyvnek a kiadója is szükségesnek érezte, hogy maguknak a cikkeknek, beszédeknek, nyilatkozatoknak a közreadása mellett először helyett rövid ismertetőt adjon Tito életéről. Ez a kis életrajzi ismertető egyebek között leszögezi, hogy elnökünk »kezdéményezője volt 1950-ben a társadalmi öngazgatásnak, majd 1965-ben a gazdaság fejlesztése és az öngazgatás kibontakozása érdekében végrehajtott gazdasági és társadalmi reformnak! Tito nagy szerepet játszott a jugoszláv népek és nemzetiségek egységes közösségének kiépítésében«. Ezek a szavak nem

csupán az életrajz szerves részei, hanem szinte azt is mondhatnánk, hogy a határon túl kiadott könyv mondanivalójának mottószerű megfogalmazását is jelentik. Mert igaz ugyan, hogy maga a könyv, a benne foglalt válogatott beszédek és nyilatkozatok szorosan véve nem erre a korszakra vonatkoznak ugyan, amelyeket a két évszám jelez, de Tito irányvonalában éppen a következetesség, azaz a szempontok szilárd változatlanlansága a legjellegzetesebb és legértékesebb vonás, s így az 1950-nel kapcsolatban említett társadalmi öngazgatás és a második mondatban jelzett, népeket és nemzetiségeket szilárd közösségbe összefogó szerep ugyanilyen jellemző a könyvben felölelt, az 1969 márciusában megtartott IX. kongresszustól az 1973. évi áprilisi szövetségi általános gyűlésig terjedő és azóta is tartó időszakra is.

Nem lehet céloom a könyvbe foglalt beszédek és nyilatkozatok méltatása és politikai kiértékelése, hiszen ezt a kiértékelést mindennapi gyakorlatunkban, a hirdetett elvek megvalósításáért folytatott folyamatos politikai harcban végezzük el, és kell is elvégeznünk. A könyvbe foglalt anyag előttünk már egyébként is régebb óta ismert, sőt mindennapi életünk, törekvéseink szerves részévé vált. Ha tehát a kötet anyagát idézem, ez inkább csak afféle leltározás, hogy lám, mindezek a gondolatok, ízléses kiállítású könyvbe gyűjtve, most odakerültek az északi határon túli magyar nép olvasó- és értékelőközelségébe is. Ebből a szempontból állapítom meg, hogy a könyvbe foglalt beszédek sora a IX. kongresszuson elhangzott beszédekkel és beszámolóval kezdődik (s ez az anyag a kötetnek több mint egyharmadát képezi), s szinte ebből kiindulva öleli fel az utóbbi évek nagy társadalmi, belpolitikai és külpolitikai kérdéseit is. A belpolitikai témák közül hadd említsem meg az alkotmány módosítására vonatkozóan a szövetségi szkupstina elé terjesztett javaslatot, a JKSZ választmányának 1971. évi első és 1972. évi második ülésén elmondott megnyitót, illetve záróbeszédet, az 1972. szeptember 10-én Prijedorban, a kozarai hősi eposz harmincadik évfordulóján elmondott beszédet, amely egyrészt a történelmi múlt értékeire utal, másrészt pedig a felbukkanó nacionalizmus veszedelmeire is figyelmeztet, aztán a JKSZ elnökének és végrehajtó irodájának levelét, amely azóta is mindennapjaink szabályozó dokumentuma, s így e kötet anyagának is mintegy a mondanivalót összesítő gyűjtőpontja, továbbá a zágrábi Vjesniknek adott nyilatkozatokat, a Szerb Szocialista Köztársaság társadalmi-politikai aktívája, valamint a belgrádi egyetem professzorai és hallgatói előtt elmondott beszédet, a KSZ harmadik értekezletének záróülésén az ifjúsággal kapcsolatban elmondott beszédet (amely mellékesen szólna külön érdeklődésre is számot tarthat a magyarországi olvasóközönség előtt, hiszen Magyarországon nemrég született meg az ifjúsági törvény!), valamint a szövetségi általános gyűlésen 1973. április 23-án elmondott expozét. Mindezek lényegében szervesen beletartoznak nem csupán a levél, hanem nagyobb távlatot tekintve, a IX. kongresszuson elfogadott határozatok irányvonalába, úgyhogy nyugodtan elmondhatjuk, hogy a Kossuth Könyvkiadó gondozásában megjelent Tito-kötet a belpolitikai témakört tekintve szerves egészet ad, amely alkalmas arra, hogy a magyarországi olvasóközönséggel is lényegbevagyóan megismertesse a jugoszláv szocialista törekvéseket, és az ezek megvalósítása közben előálló, néha veszedelmeket is jelző, de szoros összefogással és következetességgel megoldható és fokozatosan megoldódó problémákat.

A belpolitikai kérdések mellett azonban egészen természetesen legalább ugyanilyen mértékű érdeklődésre számíthatnak a határon túli olvasó előtt hazánk nemzetközi téren kifejezésre juttatott törekvései is, és mivel Tito beszédei, nyilatkozatai ebben a tekintetben is híven tükrözik azt a jugoszláv irányvonalat, amely elválaszthatatlanul beleszővődött az elkötelezetlenek imperialistaellenes és a szabadságjogok megvalósítására irányuló erőfeszítéseibe, magától értetődik, hogy a Budapesten kiadott könyvben helyet kapott például a nairobi egyetemen 1970 februárjában elmondott és az afrikai országok problémáival, valamint a gyarmati uralom fennmaradt

törekvéseivel foglalkozó beszéd, valamint az elkötelezetlen országok lusaikai értekezletén elmondott beszéd csakúgy, mint a Nixon, valamint Brezsnyev jugoszláviai tartózkodásakor elhangzott pohárköszöntő; továbbá a Tito moszkvai látogatásával és a Lenin-rend átvételével kapcsolatos beszédek és nyilatkozatok, no meg az angol királynő jugoszláviai látogatásával kapcsolatban a BBC-nek adott nyilatkozat is.

Nyugodtan elmondhatjuk, hogy ez a Budapesten megjelent kötet hazánk tükré — Magyarország felé. Ez a tükör a valóság, a mindennapok országútja mentén áll, akár Stendhal írói tükré, és őszintén és hitelesen tanúskodik hazánk következetes bel- és külpolitikai, társadalmi, gazdasági törekvéseiről, az ezen a téren elért eredményekről és az utunkba kerülő problémákról, a nemzetiségi kérdés népeket és nemzetiségeket egybefogó megoldásáról és az ezzel kapcsolatos polgári, liberalista ízü kinövésekről. Ez a kötet, illetve e kötet Budapesten való kiadása is tanúság arra, hogy Tito és Jugoszlávia szocializmust építő tevékenységének jelentősége messze túlnő határainkon, hogy igazságaink nem jugoszláv igazságok, hogy törekvéseink nem szemellenzők közé szorított törekvések, hanem hasznosan és mások előtt is tanulságosan tárulnak az egész világ elé. Ennek a jelentőségnek az elismerését jelzi e könyv határon túli kiadása is, éppen ezért örömmel üdvözljük. Maga a könyv azonban nemcsak nálunk kélt örömet és elégedettséget, hanem teljes elismeréssel fogadta a magyar vezető sajtó is. A Magyar Hírlapban Tatár Imre például így kommentálja:

»Jozsip Broz Tito beszédeinek magyar nyelvű kiadása hozzásegít ahhoz, hogy jobban megismerjük déli szomszédunk életét — egyben az elnök szerepét, tevékenységét. Mind a sikerekben, amelyeket Jugoszlávia elért, mind a problémák megoldásában — a fasizmus elleni legendás harcától a mai napig — kiemelkedő érdemei vannak a 82 esztendő politikusnak. Törhetetlen energiáját, harckészségét, vezetői kvalitásait is híven tükrözi a kötet.«

A Népszava arra mutat rá, hogy e könyv kiadása is jelzi a Jugoszlávia és Tito iránt világszerte megnyilvánuló érdeklődést. A Magyar Nemzet a könyv kapcsán megemlíti a *Sutjeska* című filmet is, amelyet éppen most vetítettek a budapesti mozikban, s kiemeli, hogy a magyar olvasó a könyvből és a filmből is világos képet kaphat a jugoszláv nép erőfeszítéseiről. A Népszabadságban pedig Szántó Jenő igen sok, a könyvből vett idézettel mutat rá arra, miképpen jut kifejezésre Jugoszlávia szocialista törekvése bel- és külpolitikai síkon egyaránt, s leszögezi, hogy Magyarország »politikai közvéleményében nagy az érdeklődés mind a jugoszláv testvérpárt, mind a szocialista Jugoszlávia belső helyzete és nemzetközi tevékenysége iránt«.

Mindenhhez talán még csak azt kell hozzátennünk, hogy Tito könyvének budapesti kiadása minden bizonnyal nyomatékosan hozzájárul ahhoz, hogy az elkövetkező időben még jobban megismerjék egymást s ezzel még közelebb kerüljenek egymáshoz a két ország népei.

A kötet Fencsik László szerkesztésében jelent meg, csaknem 400 oldal terjedelemben, ötezer példányban, szép kiállításban. S ha van valami észrevételünk vele kapcsolatban, az csupán annyi, hogy bizonyára jó lett volna, ha feltüntetik valahol a fordító nevét — még akkor is, ha nem szépírodalmi kiadványról van szó.

KOLOZSI TIBOR